

Posudek oponentky disertační práce Lucie Duškové

„Noc v Československu 1945–1960: reprezentace a sociální praxe“

předkládané v roce 2019 na Ústavu hospodářských a sociálních dějin

I. Stručná charakteristika práce

Předkládaná práce na základě kulturně historické analýzy a prostřednictvím metodologie sociálních a hospodářských dějin se věnuje reflexi „socialistické noci“ v Československu v letech 1945–1960. Zaměřuje se na otázku dobových představ, sdílených kulturních vzorců a také na sociální praxi. Tematiku noci řeší na výchozím narativu noci jako války a opozitu noci/tmy a dne/ světla v socialistické imaginaci. Tyto aspekty jsou dále specifikovány prostřednictvím konceptu bdělosti, problematiky noční práce, nočního města, volné zábavy a kriminality. Práce je založena na archivních pramenech a na písemných vizuálních i audiovizuálních materiálech dobové kulturní a ideologické produkce.

II. Stručné zhodnocení práce

Disertační práce Lucie Duškové je výborně zpracována a představuje zajímavý přínos pro současné bádání o poválečných letech v Československu. Oceňuji inovativní volbu tématu i kombinaci kulturně-historického a sociálně-ekonomického badatelského přístupu, kterou Lucie Dušková výborně zvládla a odpověděla na všechny základní otázky, které si vytyčila v úvodu práce.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura a argumentace

Předkládaná práce je jasně členěná a promyšlená, jednotlivé části na sebe smysluplně navazují. Lucie Dušková si vytkla relevantní výzkumné cíle, na které se v průběhu textu kontinuálně zaměřuje a v závěru cíle naplňuje, odpovídá na otázky kladené v úvodu. Výklad je naprosto srozumitelný a logicky konzistentní. Autorka se vyjadřuje precizně, její text neobsahuje žádné nejasnosti.

2. Formální úroveň práce

Formální úroveň práce je na velmi dobré úrovni. Lucie Dušková pracuje koherentně se zkratkami, syntaxí bibliografických údajů i přepisy cizích slov. Poznámky pod čarou jsou v textu v dostatečném množství, precizně je odkazováno na primární i sekundární prameny a jsou rovněž využívány k důležitým doplněním základního textu. Tato doplnění považuji za velmi vyvážená, v poznámkách pod čarou nevzniká žádný „paralelní text“, který by narušoval plynulost čtení a logiku výkladu.

Text práce je kultivovaný, na výborné odborné úrovni. Neobsahuje nepřesné hovorové či publicistické obraty. Stylisticky textu není možné cokoli vytknout, neobsahuje ani gramatické

chyby. Práci z jazykového hlediska kazí jen různé překlepy, např. komunistická strana (s. 135), posleství (s. 140), odbobí (s. 163), podpopra (s. 175), přeci (s. 206), minsitr (s. 255), vlasntně (s. 267), příběu (s. 271), notmy (s. 283).

3. Práce s prameny či materiálem

Předkládaná disertační práce tvoří zjevně výsledek dlouhodobého, systematického a pečlivého studia různorodých pramenů. V tomto ohledu oceňuji komplexní přístup k pramennému materiálu, v němž jsou zahrnuty dobové písemné, vizuální i audiovizuální prameny. Lucie Dušková navštívila pět archivních institucí, kde studovala různorodé fondy. V závěrečném seznamu ale není specifikováno, jaký fond byl studován v Archivu Dopravního podniku hl. m. Prahy. Tyto materiály jsou doplněny úctyhodným počtem sto dvaceti pěti filmů, které autorka textu shlédla a analyzovala. Primární prameny jsou dále doplněny studiem dvaceti periodik, pěti sbírek zákonů a nařízení, velkým korpusem čtyřiceti šesti titulů dobové literatury a publikovaných pramenů. Pramennou základnu doplňuje rovněž memoárová literatura v podobě dvaceti publikací.

Z hlediska rozsahu a kvality sekundární literatury není předkládané práci možné také nic zásadního vytknout. Lucie Dušková prostudovala značné množství domácích i zahraničních textů, které se nějakým způsobem váží k dané problematice. Při současné ohromné sociálně a humanitně vědné odborné produkci (nejen české) není z principu možné obsáhnout vše, proto zde nebudu ani uvádět další konkrétní tituly více či méně spojené s analyzovanou problematikou. Domnívám se, že zde nechybí žádné klíčové dílo, které by posunulo analýzy či interpretace celé práce. Malý otazník ve mně ale vzbuzuje závěrečné členění odborné literatury na monografie a kapitoly v knihách a sbornících, které považuji z hlediska potenciálu využití textů za nedůležité. Jedná se však o čistě formální drobný neduh.

Charakter práce s prameny i literaturou považuji za zcela bezproblémový. Metodologie sběru pramenů i analýzy je koherentní a odpovídá vytčeným cílům, resp. v úvodu položeným otázkám. Veškeré teze jsou patřičně podloženy pramenným materiálem nebo odbornou literaturou, domnívám se, že nedochází ani k významovému či metodicky nepřesnému posunu původního významového zakotvení. Dílčí i závěrečné interpretace vyplývají z empirického výzkumu a pramenů, o něž se práce opírá. Jedinou drobnou výhradu představuje absence doslovného přepisu původního cizojazyčného odborného textu v poznámce pod čarou v případě doslovné citace (v Úvodu např. s. 18, 19, 25).

4. Vlastní přínos

Jak již bylo uvedeno výše, disertační práci Lucie Duškové považuji za velmi přínosnou pro současné bádání. Autorka pracovala velmi pečlivě, za předkládanou práci je zjevně vidět dlouholetý usilovný výzkum. Text se vyznačuje systematickostí a promyšleností, od obecnějších otázek pojetí noci/tmy jako války a socialismu jako dne/světla vs. kapitalismu jako noci/tmy přechází logicky k dalším konkretizacím, např. v podobě bdělosti, noční práce, nočního města, zábavy a kriminality. Motiv noci jako ústřední téma celé předkládané práce je tak pojat velmi komplexně a zvolenými aspekty zohledňuje podle mého názoru všechny jeho důležité variace.

Za pozitivní rovněž považuji to, že v každé kapitole autorka důsledně reflektuje časové posuny analyzovaných témat, a to jak z hlediska proměny způsobů zobrazování, tak z hlediska sociální praxe. Jedním z mnoha výborných příkladů může být přesná analýza a interpretace této proměny na prvním sledovaném tématu bdělosti (s. 117–125). Za velký přínos práce, která ji posouvá na vysokou úroveň, považuji také širokou kontextualizaci vybraných tematických okruhů noci. V daném ohledu se tato skutečnost plynule mísí s ojedinělým přístupem (nejen v českém prostředí) propojujícím kulturně historické a sociálně ekonomické přístupy v badatelském projektu. Symbolické analýzy jsou také v předkládaném textu adekvátně a zcela nenásilně zasazeny do dobových politických, sociálních a ekonomických kontextů, což ve výsledku posiluje předkládané interpretace a zvyšuje celkovou úroveň disertační práce. Jedním z mnoha příkladů může být kontextualizace proměny pojetí noční práce v souvislosti s ekonomickými obtížemi státu, měnovou reformou a tehdejšími stávkami (s. 145–153).

Na předkládané práci také oceňuji snahy autorky o interpretaci dobové recepce symbolických ztvárnění noci tehdejšími obyvateli a obyvatelkami Československa. Z metodologického hlediska se jedná o náročný proces daný principiálními limity pramenného materiálu jako takového. Lucie Dušková i tento nejednoduchý krok zvládá výborně. Příkladem může být pokus o analýzu reakcí „široké veřejnosti“ na koncept bdělosti a politické procesy (s. 115–116).

Jeden z velmi silných přínosů práce tvoří bohatá a mnohvrstevnatá základna pramenného materiálu. Oceňuji nejen jeho rozsáhlost, ale především pestrost v podobě kombinace vizuálních, audiovizuálních a písemných pramenů. Takový badatelský záběr zjevně přináší komplexní pojetí problematiky, což je patrné i na posuzovaném textu.

Předkládaná práce Lucie Duškové dosahuje vynikající úrovně a ve všech důležitých ohledech oplývá výraznými klady. Jakékoli výše uvedené drobné nedostatky považuji v kontextu celého projektu za zcela marginální.

IV. Dotazy k obhajobě

Zcela souhlasím s Vašimi závěry, že mezi socialistickou a „západní“ nocí nebyla strukturální odlišnost. V Závěru ale částečnou distinkci uvádíte (s. 327), že socialistická noc byla „tmavší“ obdobou západní. Mohla byste v kontextu daného odstavce a také posledního odstavce Závěru své tvrzení blíže specifikovat?

V čem se výsledky Vašeho výzkumu shodují a v čem liší od současného stavu bádání z hlediska kulturně-historickým analýz, na poli kulturní historie?

V čem se výsledky Vašeho výzkumu shodují a v čem liší od současného stavu bádání z hlediska sociálně-ekonomických analýz, na poli sociálních a hospodářských dějin?

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěla.

8. září 2019

Mgr. Denisa Nečasová, Ph.D.